

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Hulzen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD: Hoofdartikel: Lectors tegen lictoren. — Uit de Schrift: Ironie: De lachende lictoren bij lictoren (Ps. 126:2). David's testament: Advent van Christus (2 Sam. 23:1-7). — Op en om 't kerkplein: Hier sta ik, God helpe mij..... Ik kan óók anders! — Kerkelijk leven: De

vette synodocratische koe in de wet van Dr F. L. Bos. — Pop. Wetensch. Schetsen: Waar de erfenis wordt uitgedaald, 1. — Pol. en Soc. leven: De crisis van het gezag in het Bedrijfsleven, 7. — Gedicht: Hanna's lofsang. — Groninger Brieven. — Kerknieuws.

LECTOREN TEGEN LICTOREN

(Bij de jaarwisseling 1948-1949)

HOOFDARTIKEL

Sedert de wereld haar loop begon, kan elk geslacht bij 't wisselen der tijden zeggen: zulk een overgang als heden zich voltrekt heeft niemand eerder meegemaakt. Want het is geen nieuwe, doch een oude wijsheid: gedane zaken nemen geen keer; de wagen der historie rijdt niet terug; en: God gaat van kracht tot kracht steeds voort.

Maar toch kunnen wij menschen van 1948/49 het anders zeggen, dan wie aan ons voorafgegaan zijn. Immers, God heeft den wagen nog wel nooit doen keeren, maar Hij heeft z i j n t e m p o e l v e r s n e l d. Dat heeft Hij duidlijk ons te voren aangekondigd in het boek der Openbaring. En in zijn spreken over rijp te stoven druiven van de aarde, of over los te laten duivelen, en over bijeengroepende menschen en volken, en over zich samentrekkende vogels, die tuk op 't aas van de gelijkgeschakelde wereld zijn, en over toenemend kerkbederf tegenover voortgaande reformatie, en over duizend soortgelijke thema's meer, heeft Hij op tijd ons kond gedaan, dat de versnelde loop-der-dingen ligt opgenomen in Zijn Raad.

En dien versnelde loop van God, met een versnelde loop-pas van zijn dremesen-op-aarde, wel, dien hebben wij gezien en gehoord. Wij komen er elken dag weer van onder den indruk. Het gaat al sneller en sneller.

En ons beklempt bij dit alles een gevoel van versnelde vereenzaming van christenmenschen en van christengemeenschappen. In Nederland, zoo las ik een paar minuten geleden in een dagblad, krijgt men zoo'n gevoel: „over het algemeen is de wereldpers Nederland niet vriendelijk gezind in deze dagen“, schrijft Trouw, nr 1119, p. 1. Komt er ergens nog een verstandig woord uit de een of andere pen van een redacteur van de wereldpers, dan wordt dit product begroet, maar dan met vraagtekens, als „een eerste zwaluw?“ Tegelijk evenwel weet ieder onzer, dat de meeste lezers van ditzelfde blad in meerderheid zich evenzoo gedragen als die wereldpers: is er ergens een wilsvorming, die zich losmaakt van een meerderheidsdecreet, hoe ook verkregen, hoe dwaas ook toegelicht? Maar 't zal wel goed staan bij de meerderheid, komaan, laet ons haar steunen met woord en propaganda, en desnoods met een „conclusie“, die onze „deskundigen“ gauw genoeg in elkaar kunnen draaien.

Zoo wordt de wereld uitgeleverd aan de leugen; wat in deze dagen ons het ergste pakt, is niet datgene, wat rumoer maakt, maar juist 't geen komt op kou-sevoeten, God zal hun zenden, of neen, Hij zendt hun nu al, een energie, een kracht, van dwaling (2 Thess. 2:11), zegt Paulus. En daarvan ben ik onder den indruk. Dwaling is niet altijd ketterij, en ook niet altijd boze wil. Dwaling is heen-en-weer-golven-in-onzekerheid; niet weten, waar je heen moet; vandaag nerveus dien kant op, morgen even nerveus een anderen kant uit. En niet meer studeeren, niet meer overtuigd zijn; niet rustig „beproeven“, en aan feiten vasthouden, die publiek en richtinggevend

zijn, maar zoo eens tasten, zoo eens aftasten, zoo eens probeeren. De Oosterbeekerij in kleinen en in grooten stijl. De combinatie van de propagandisten-van-de-camouflageleugen met de bidders-om-de-parousie-van-de-waarheid. Wie hier alleen aan dat heusche Oosterbeek denkt, is niet-wijs. Wie denkt, dat ik er niet aan denk, is dwaas.

En zoo komt onze wereld onder de daemones. De duivelen. De geestelijke boosheden „in de lucht“. We konden daarop rekenen; want de profetie, die wij in de kerk nog steeds als Woord van God aanvaardden, zegt ons, dat bij opvoering van het snelheidstempo tot een aan God bekenden graad de Satan met zijn booze macht zal „losgelaten“ worden, losgelaten of „ontbonden“. Waarom zouden wij dat des Zondags-morgens willen hooren van den dominee, en niet des Maandags-avonds willen bedenken, als wij per krant of radio hooren van volkenbond en zoo, en van een massa-suggestieve poging, om kerkelijke eeden, die nog versch zijn, te doen vergeten?

Van duivelen gesproken, — één van de mooiste namen, die theologen¹⁾ ervoor bedacht hebben, is de benaming „L i c t o r G o d s“.

Het is geen woordenspel, dat dezen naam heeft ingegeven. Lictoren, wel, we hebben ze pas over onze straten zien marcheerden, toen we n.l. „fascisten“ over ons zagen uitgeworpen. Het woord „fascist“ betekent eigenlijk „drager-van-de-fasces“; en „fasces“ waren de roeden, die in het oude Rome aan de „rakers“, de „rhabdouchen“, wij zouden zeggen, aan de lieden van de stadspolitie, waren toebetrouwd. Een „stad“ van toen, dat is een „staat“ van heden; de wereld denkt den laatsten tijd in „eenheden“; straks zal de heele wereld „polis“ heeten, staat. Wie „urbi“ zegt (d.w.z. tot de stad), die zegt vandaag óók „orbi“ (d.w.z. tot de wereld). De stadspolitie van toen was toen zoo iets als staatspolitie, Ge-sta-po, Ge-pe-oe. Want al is de politie tegenwoordig in groot verband „geheim“, toch heeft ze altijd haar „geheim“ gekend; ze werkt met overval en razzia, ook in den oudsten tijd.

Dat oude Rome noemde nu zijn „rakers“, „lictoren“. Staats-lictoren.

Het waren ambtsdienaren, let wel: d i e n a r e n. H é é r e n waren ze niet; ze droegen de „fasces“, de roedenbundels, als ze voor de heeren-van-'t-gericht heen over Rome's straten marcheerden. Rome was de stad van de wereldpolitiek. Berlijn wou 't wezen: Washington probeert het nu te worden. En Moskou ook. Fasces, dat was een roedenbundel-met-bijl; u

¹⁾ Bij wijze van voorbeeld dit citaat: Duplex nunc temporis certamen a Sponsore..... subeundum, alterum cum Deo Patre, alterum cum ipsius lictore Diabolo; dum illum reparare Amicum, hunc expugnare Inimicum Sponsori incumbat (Voget, aangehaald in B. de Moor, Disp. Theol. de Precibus Chr. Gethsemanitanis, opgenomen in Commentarius Perp., Lugd. Bat., IV, 1766, p. 848).

weet natuurlijk, dat Mussolini dat symbool van fasces, roeden-met-bijl, officieel heeft ingevoerd voor staatsgebouwen en -papieren; en we hebben ook in Nederland ervan gelust. Die dubbele-bijl was bij de volken van Klein-Azië symbool geweest van den hoogsten god; en zoo was dit symbool door de Etruskiërs naar Rome gebracht. In de dagen van Keizer Augustus waren ze er ook; waarschijnlijk hebben ook de oogen van den Menschenzoon wel datzelfde symbool gezien op muren en op perkamenten, als wat wij aanschouwd hebben toen Mussolini het oude keizerrijk weer wilde doen herleven. Die lictoren nu waren vrijgelaten slaven; met of zonder bijl-symbool, al naar gelang het om breedere dan wel meer begrensde machtsgebieden ging, liepen zij voor de magistraten uit. Een consul kreeg er twaalf, die voor hem uitliepen; een praetor zes; en een dictator vier-en-twintig. En een vestaalsche maagd, wel, ook die kreeg er één die voor haar uitliep; want deze maagden dienden ook het staatsgeweld; een-totalitaire staat zorgt wel ter dege voor een „s t a a t s r e l i g i e“; en wie, als zoo'n vestaalsche maagd, het heilig vuur op 't staatsaltaar bewaakte, dag-en-nacht, die kreeg een lictor mee: de staatsreligie, daar zorgt de staatspolitie wel ter dege voor, als het dan maar de staats-religie is, en geen sectarisch gedoe, zooals van zekeren Nazarener.

Nu, wat dunkt u zelf? Ligt de vergelijking tusschen duivelen en lictoren niet voor de hand? Het is niet de lictor, die eigen eerste-hands-gezag zou hebben; neen, de overheidsbevoegdheid, die berust bij den m a g i s t r a a t. Zóó rust de macht ook bij den duivel niet, laat staan bij wie zijn ondergeschikten zijn; hij is geen contra-god, en nimmer concurrent der Hoogste, zeg maar: der Eéne Majesteit. Hij is m a a r k n e c h t; en als hij met de roede slaat, dan is hij beul, en officier, maar geen generaal, laat staan: d e k o n i n g. Alleen maar: zooals de magistratspersonen zich door lictoren laten begeleiden, dan denk ik aan losgelaten lictoren. Trouwens, lictoren waren losgelaten..... slaven. Zoo is de duivel knecht Gods van huis uit, en diens slaaf gebleven, zij het dan ook een verdóemde slaaf. Vestaalsche maagden kunnen, als ze haar maagdom schenden, levend begraven worden; consuls, die verraad plegen, kunnen worden doorstoken; praetoren afgezet; en ook lictoren dus kunnen worden geliquideerd. Maar zoolang zij worden vrijgelaten s l a a n z e m e t d e r o e d e; de Staatspolitie stuurt ze uit, en zet haar machtswil door in hunnen dienst. Zóó handelt ook het Consistorium hierboven: de Staat-van-God heeft ook zijn lictoren, die met de roede slaan. Goede zijn er, en kwade; en als de daemones worden losgelaten, dan is het net of uit de Stadswacht plotseling de lictoren komen stuiven, 'n iegelijk zijn verdervend wapen in de hand; het is alsof ge Ezechiël hoort praten. De Consul, met den schrijversinktoker, wel, d i e i s e r ó ó k, en houdt ze in bedwang, al is 't maar met de oogen. Maar ze stuiven toch de straat op, en ze slaan, en slaan, en vegen de straat schoon: de Staat komt met terreur, God zelf komt met terreur: bergen valt op ons; de lictoren zetten op en kijk eens, hoe ze met de roede slaan.....

Vraag nu maar niet, hoe verder met dat beeld-van-lictor valt te opereeren. Elke vergelijking hinkt. Ook deze. Het punt-van-vergelijking kan men willekeurig u i t b r e i d e n, en dan loopt het mis. Ook kan men het willekeurig b e p e r k e n, en dan is 't óók al mis. Zoo ge wilt — het is trouwens hierboven eigenlijk al erkend — kan men óók de goede engelen wel